

VÉGH MÁRTA

KÖZÖS CÉLOK A KÖZÖSSÉGEK ÉLETÉBEN

Interjúk anyagára épülő tanulmányomban a tagok céljainak és a közösséget létrehozó motivációknak bemutatásával vizsgálom a közösség problematikáját.

A helyzetről

Úgy ítélem meg, hogy ma Magyarországon a közösségek hiánya jelenti az egyik legnagyobb társadalmi problémát. A rendszerváltás után csökkent a családi kötelékek biztosította erős kapcsolat, illetve a munkamegosztással együtt járó erős kötelékek is lazultak. Az alábbi interjúrészlet is azt támasztja alá, hogy az embereknek már kevésbé fontos a közösséghez tartozás, illetve abszolút kiveszni látszanak a közösségi értékek.

„Az emberekből kiveszni látszik a közösségi szellem, a közösségi értékek. Ez a közösségi erő elveszett. Nincs meg az egységre való törtevés. Bármennyire is elszomorít ez, a hitem által bízom abban, hogy ez megváltozik, és megpróbálják keresni a közösségi hovatartozáshoz vezető utat.” (Roma hitközösség)

„A rohanó élet. Az, hogy mindenkinek nem elég a normál munkája, hanem mellette még mást is kell vállalnia ahhoz, hogy az életszínvonalát tartsa. (...) Azt tapasztalom, hogy a legkevesebb időt fordítjuk magunkra.” (Lokálpatrióta közösség)

Ugyanakkor pedig csaknem általános az a vélekedés, hogy a közösségek nagymértékben hozzájárulnak a társadalom hatékony működéséhez. A társadalom a közösségek létezése nélkül atomizálódik, egyedeire esik szét. Tehát az egyénnek és a társadalomnak egyaránt szüksége van egymásra.

„A kisközösségek építik ugye fel a társadalmat, tehát a családdal indul. Aztán vannak az úgynevezett kis civil közösségek, akik nem különböző politikai pártokhoz csatlakoznak, vagy csak érintőlegesen. A kis közösségek építik fel a működését a társadalomnak. Ez is, kisközösség azon belül a tábor is illetve a klub is, ami működik Szegeden, és erre mindenféleképp van egy igény.” (Hobby közösség)

„Nekem szükségem van rá. Kellene, hogy legyen rá szükség. De hogy mindenki hogy érzi jól magát, az már saját döntés. Elidegenedtek az emberek egymástól nagyon. Lehet, hogy most már pesszimista vagyok, mert sokat dolgoztam '98 óta nagyon, de nem látom az eredményét.” (Faluközösség)

A motivációkról és a célokról

A közösségek kialakulásánál fontos szerepe van a motivációnak, azaz azon előnyök ismeretének, amelyekhez akkor jut hozzá valaki, ha az adott közösség tagjává válik, nyilvánuljon ez meg erőforrások elérésében, érdekek vagy értékek érvényesítésében, avagy kedvező érzelmi állapot elérésében. A motiváció természetesen önmagában nem elegendő a közösség hatékony működéséhez. Szükség van még együttműködési készségre, szolidaritásra és bizalomra, ugyanis együttműködési készség, illetve szolidaritás hiányában nem fog jól működni az adott közösség.

„Hát azért tartom fontosnak, mert a társadalom mozgósíthatósága és tulajdonképpen a szolidaritás, valójában a szolidaritás is csak a közösségeken belül fog megmozdulni...” (Vallási közösség)

A közösségek egyik legfontosabb jellemzője, hogy tagjai közös célokat követnek. Ez nemcsak azt jelenti, hogy valamilyen hasznot hoznak a közösség tagjainak, hanem azt is, hogy megvalósulnak a közös célok a közös tevékenységekkel. Itt azonnal felmerül a kérdés, hogy milyen célokról van szó: egyéni vagy közösségi célokról. Vannak természetesen olyan emberi érdekek, melyek az egyénre és a közösségre is érvényesek. Vannak viszont olyanok, melyek megfelelnek az egyénnek, de egy adott közösségnek nem, és fordítva. Az ember tehát alapvetően társas lény, ugyanakkor individuum is, aki önálló személyiség saját érdekekkel és célokkal. Az individuumnak egyéni és közösségi céljai is vannak. Nehézséget az jelent, hogy mennyire képesek az egyének figyelembe vennie a közösségek céljait, és fordítva.

A közösségeket működtető és egyszersmind életben tartó célok tekintetében – az interjúk alapján – négy nagyobb típust tudtam megkülönböztetni.

A hasonló érdeklődésűek összefogása

Az egyik domináns motiváció az, hogy az egyén hasonló érdeklődési körű, illetve gondolkodású emberekkel vegye körül magát. Az emberek számára a közösséghez tartozás motiváló tényezője lehet az, hogy olyan emberekkel vegyék körül magukat, akik hasonló gondolkodásúak, akiknek hasonló az érdeklődési körük, ezáltal pedig

jól tudják érezni magukat egymás társaságában, hiszen olyan emberekkel vannak körülveve, akik ugyanazt szeretik, mint ők.

„Hogy jól érezzük magunkat. Ez egy kicsit túl általános, de valójában azért a cél, hogy hasonló érdeklődési körű emberek bizonyos időn keresztül egy helyszínen jól érezzék magukat és talán még a saját területünkön, ami a sci-fi, előrehaladni tudományos előadásokon.” (Hobby közösség)

„... de sok ember azért jött ide, mert a másik is itt van, akit ő ismer, és hasonló dolgok.” (Helyi ifjúsági közösség)

A hasonló problémával küzdők összefogása

A közösségekben jelen van egy olyan összekötő kapocs a tagok között, amit csak az adott közösség biztosíthat a tagok számára. Ilyenek az egymásra utalt, hasonló betegségekkel szenvedők, akik összekapaszkodva könnyebben legyőzik az akadályokat. A közösség próbálja tagjait segíteni abban, hogy minél könnyebben el tudják fogadni önmagukat és próbáljanak együtt élni betegségükkel és a betegségükből fakadó különböző depriváltságokkal.

„Olyan emberek csatlakoznak, akiknek valamilyen oknál fogva szüksége van ránk. Tehát vagy a betegségéből eredően, vagy a magányából eredően, és szeretne valahova tartozni.” (Hobby közösség)

A közösség egységének megőrzése

A közösség létének elsődleges célja a közösségi létezésnek megőrzése. Tehát az, hogy az emberek valamilyen közösséget alkossanak, valamilyen egységet hozzanak létre.

„Hát ez érdekes kérdés, és szerintem nagyon sokfélék a motivációk. Mert a motivációban különböző elemek szerepelnek. Szerepel egy olyan, hogy közösség. Tehát, hogy valaki valamilyen közösségbe tartozik. Egyrészt az egészségmegőrzés, másrészt a társaság. És a kettő valamilyen összefüggésben.” (Hobby közösség)

„Én úgy látom, hogy az emberek szeretnek valahova tartozni. Tehát észre lehet venni azt, ahogy egyre kevesebbet mozdulnak ki az emberek, nagyon-nagyon begubóznak, de hála Istennek falun még azt mondhatom, hogy odafigyelnek egymásra.” (Lokálpatrióta közösség)

A társadalmi környezet közös alakítása

A közösségek létezése az emberi élet kiteljesedésének fontos előfeltételei, illetve nélkülözhetetlen alkotóelemei a modern, demokratikus társadalom működésének. Tehát a közösségek létezése a társadalom működésének alapvető feltételei.

„A társadalom számára, hogy ha az emberek többet mozognak közösségben, az lehet hogy fejleszti az emberek együttműködési képességét is egyrészt, másrészt ők boldogabbak lesznek, jobb lesz, és akkor nem tudom. A munkahelyen is hasznos lehet. Azt is nézhetjük, hogy ha valaki nem mozog ilyen közösségben, befordul, akkor nyilván valamilyen szinten teher lesz a társadalomnak, mert őt előbb-utóbb ezzel kezelni kell, valahogy neki be kell illeszkedni az emberek közé, adott esetben nem is tud elmenni dolgozni.” (Helyi ifjúsági közösség)

A társadalmi környezet közös alakításán belül bizonyos meglévő dolgok, rendszerek felújítását, megváltoztatásának fontosságát támasztja alá az alábbi interjúrészlet:

„A motiváció pedig az volt, hogy másfajta programokat hozzunk össze, mint amilyeneket a hasonló zsidó szervezetek. Meg nyilván az is, hogy szerettem azokkal az emberekkel együtt tevékenykedni. Persze jó, ha az embert olyan emberek veszik körül, akiket ugyanaz érdekel, mint őt magát, és ugyanazzal a dologgal mindketten szívesen foglalkoznak. Jó, ha ülünk egy kávézóban a nap végén és nem unottan beszélgetünk, mindennapi hétköznapi dolgokról, hanem, hogy mindig van egy érdekes téma.” (Zsidó fiatalok önszerveződő közössége)

A meglévő rendszerrel való elégedetlenséget, a változtatásra irányuló közösségi célt jelzi a következő interjúrészlet is:

„A motiváció akkor az volt, hogy volt egy polgármesterünk, akit akkor nem szerettünk. És emiatt indult az egész egyesület. Mert akkor a falu összefogott hogy változás legyen, és miután meglelt a változás szét is esett az egész.” (Faluközösség)

Az együttműködés fontosságáról

Akármilyen céllal is alakuljon meg az adott közösség, az bizonyos, hogy a célok eléréséért a közösség tagjainak közös döntéseket kell hozniuk, illetve közös lépéseket kell tenniük. A közösségek életében elengedhetetlen a közösségi érzés tudata, hiszen ez a tudat nagymértékben hozzájárul a közösség hatékony működéséhez. A közösségi tudat jelzi, hogy a közösség fontos az egyén számára, illetve az egyén a közösség számára. Ha nincs jelen a „mi tudat” az adott közösségben, akkor a közös érdekek és célok jelenléte is megkérdőjeleződik, illetve abban az esetben már nem beszélhetünk közösségről, csak egyénekről, individuumokról. Azonban azt le kell szögezni, hogy attól, hogy a közösség elsősorban a közös célokért jön létre, mégsem biztos, hogy hatékonyan működik. A hatékony működéshez feltétlenül szükség van a közösség tagjainak kooperációs készségére, hiszen közös döntéseket hozni és közös lépéseket tenni csak együttműködéssel lehet.

A közösségi célok realizálásának fontos feltétele az, hogy a közösség tagjai a közös célok érdekében össze tudjanak fogni. A közösség fontos ismérve a „mi tudat”, a közösségi érzés tudatának kialakulása. Ehhez hozzájárulnak az együttes élmények, melyeket társas tevékenységek során élünk át. Ezáltal erősödhet a csoportkohézió. A kohéziót erősíti az is, ha elfogadják egymást és kölcsönös bizalommal vannak egymás iránt. Lényeges szerepe van annak, hogy az egyének eléggé nyitottak legyenek egymás felé.

„A legfontosabb értékeink igazából az összetartás.” (Hagyományörző közösség)

„Tulajdonképpen, amikor egy konkrét döntésről van szó, akkor megszavazzuk, mindenki szava egyformán számít.” (Helyi ifjúsági közösség)

Az együttműködésben a közösség tagjai természetesen nem egyforma mértékben és módon vesznek részt: van, aki főszerepet vállal a közösség működésében, és van, aki csak a jelenlétével járul hozzá.

Egy jól működő közösségben kulcsfontosságú a másik ember, a másik emberrel való együttműködés, illetve az is, hogy a közösség tagjai képesek legyenek a saját egyéni érdekeiket alárendelni a közösségi érdekeknek. Egy közösség tartós fennállásához elengedhetetlen tényező az alkalmazkodási készség.

„Egyébként nagyon jól alkalmazkod ik a zöme ezekhez az új feladatokhoz és elvárásokhoz hát amikor elmennek szülni a fiatalok akkor van ilyen kihagyás, azt igyekszem pótolni.” (Zenei közösség)

Ugyanakkor nem csak a tagok, hanem az egyes közösségek együttműködése is hozzájárulhat a közösségek hatékony működéséhez, ugyanis együttes munkával eredményesebbek lehetnek a célok megvalósulásai.

„A szakszervezeteknél fontos, hogy a különböző szervek összetartsanak, és együtt működjenek. Ha több ember, több szervezet tud összefogni, akkor nagyobb a kikényszerítő erő is.” (Munkahelyi közösség)

A jó közösség fennmaradása szempontjából alapvető, hogy tagjai együtt tudjanak működni. Az együttműködés egyik feltétele a kommunikáció, vagyis az, hogy a feladatokat és problémákat világosan átlássák és megbeszélhessék.

„El kell mondani, hogy jó a kommunikáció. Mert, ha valamit ugye megtudnak, vagy tudják, hogy vannak dolgok, amelyek csak erre az egyesületre vonatkoznak, akkor azt igyekeznek más embertársaikkal is tudatni.” (Mozgáskorlátozott közösség)

Írásomban a közösségeket létrehozó és életben tartó célokat helyeztem a középpontba. Az interjúk alapján egyértelművé vált, hogy az aktív, együttműködésen alapuló közösségek jelentős erőforrást jelentenek mind az egyének, mind közösségeik számára. Az egyén számára elképzelhetetlen, hogy ne létezzenek közösségek, ugyanakkor a közösségek sem működhetnek egyének nélkül. A közösségi tagok legfontosabbnak a közös célok elérését tartják, illetve azt, hogy másokon segíteni tudjanak közösségükkel, vagy csak pusztán az a céljuk, hogy jól érezzék magukat olyan emberek társaságában, akik egy kicsit hasonlóak hozzájuk.